

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Quomodo Theologia vtatur principiis naturalibus, cum sit vna scientia. c.
5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Quod sit
mediū in
demonstra-
tione Theo-
logica.

discursu Theologico assumit ut principia ea, quæ credit esse à Deo reuelata, quatenus credit reuelata esse, ideo eadē secundū speciem est ratio obiecti formalis, seu mediū demonstrationum Theologicarū. Quocirca Theologia merito dicitur esse vna scientia. Hoc autem verum est, siue dicamus assumi in demonstratione Theologica principia credita fide infusa, ex solo testimonio primæ veritatis, siue tantum credita fide humana, & acquisita: utroque enim modo semper credimus esse à Deo reuelata; utroque ergo modo vna erit secundum speciem conclusio Theologica ex ipsis deducta.

CAPVT V.

Quomodo Theologia vtatur principiis naturalibus,
cum sit vna scientia.

10.

Theologia
semper de-
bet procedi-
re ex aliquo
principio
reuelato.

Theologia
quomodo
sit subalter-
nata philo-
sophiæ mor-
ali.

Theologia nostra interdum assumit in suis demonstrationibus aut certis syllogismis aliqua principia naturalia, quæ ideo credit esse Dei doctrinam, quod naturali ratione euidenter nota sunt, hæc tamen sola non assumit, sed simul cum altero articulo sola reuelatione noto. Verbi gratia, ut probemus peccata homicidij, & fornicationis explicanda esse distinctè in cōfessione, assumimus hoc principium reuelatum. *Omnia peccata mortalia distinctè explicanda sunt in cōfessione.* Deinde subsumimus ex philosophia morali: *Sed occidere est distinctum peccatum à fornicatione,* & colligimus, *Ergo distinctè debet explicari.* Quamobrem, ut defendamus Theologiam esse vnam scientiam dicendum est, ad eam non pertinere disputationem de materia omnino morali, quæ ex principiis solum naturalibus elicit conclusiones, hoc enim genus demonstrationis habet diuersa principia, & colligit euidentes conclusiones. Debet igitur Theologia nostra, ut sit vna scientia, semper assumere aliquod principium reuelatum, & alterum solum naturale. Quare ex hac parte existimo Theologiam subalternari philosophiæ morali, non simpliciter, hoc est non in omni demonstratione; sed ex parte: quia ad aliquas solum conclusiones, quasdam præmissas assumit probatas in ipsa morali philosophia: Cumque non sint de eodem obiecto, ut constat, nihil videtur deesse, ex hac parte ad rationem perfectæ subalternationis.

11.

Quomodo,
autem, cur mo-
ralia in
Theologia
tractentur.

Rogabit aliquis, cur ergo tam diffuse tractantur in Theologia, quæ ad moralem pertinent, ex principiis solum iuris naturalis, & ciuilis? (nam quæ propria sunt iuris canonici, Theologica videtur.) Respondeo, ad Theologiam, quatenus est scientia distincta ab aliis, hæc moralia non pertinere: quocirca quoad illam partem non tantum erit distinctus habitus, sed etiam diuersa scientia. Nihilominus tamen Theologi nostri iure optimo de his rebus tractant; quod oporteat virum Theologum, esse quoque moralem philosophum, ut sua Theologia aliis prodesse possit. Ex quo etiam factum est, ut philosophia moralis in ea parte Theologia, quæ ad moralem pertinet, exactius tractata, & magis illustrata fuerit, quam à philosophis: atque adeo multa nostri Theologi fide adiuti supra Aristotelem, aliosque philosophos adinuenerint, ut nihil iam, quod ad moralem pertineat, desiderari possit. Denique obseruandum est, cum dicimus, Theologiam esse vnam scientiam, intelligendum esse quatenus colligit ex principiis certis, & per certas cōsequencias suas conclusiones. Nam qua-

ARTIC. IIII.

tenus in opinionibus versatur, vel ex principiis solum probabilibus, vel per consequencias solum probabiles argumetur, non solum non est idem habitus cum Theologia, quam diximus esse vnam scientiam, sed neque est eadem scientia cum illa: quia non habet idem genus aut principiorum, aut argumentationum. Ad hæc negare non possumus, multa à Scholasticis disputari, quæ ad Theologiam, ut est vna scientia, non pertinent.

Supererat explicare, quomodo facultates, & potentie speciem sumant ab obiecto suo in genere rei considerato, cum contingat, non esse vnam rationem vniuocam obiecti in genere rei. Hæc enim ratione Caiet. recurrere videtur ad rationem sub qua, quæ eadem diuersis rebus in genere rei aliquando conuenit: ut superius explicatum est: dico ergo breuiter, necessariam non esse ad specificationem alicuius potentie, rationem vniuocam obiecti in genere rei, neque genericam, neque specificam; sed eo tantum vnam potentiam ab alia specie distingui, quod versatur circa distinctum obiectum sibi adequatum. Dico autem adequatum omne illud, quod potentia operatione sua complecti potest: sicut visus habet lumen, & colorem. Neque obstat, ut aliquid dicatur obiectum adequatum vnius potentie, quod ab alia etiam respici possit: quia adequatum illud est, quod totum, & nihil aliud potentia comprehendit; illud autem quod est vni adequatum, alteri potest esse non adequatum. An verò aliquid aliud ad rationem adequatam requiratur, sequenti disputatione dicemus.

ARTICVLVS IV.

Verum Sacra doctrina sit scientia practica.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod sacra doctrina sit scientia practica. Finis enim practicae est operatio, secundum Philosophum in 2. Metaph. Sacra autem doctrina ad operationem ordinatur, secundum illud Iacobi 1. Estote factores verbi, & non auditores tantum: Ergo sacra doctrina est practica scientia.

2. Præterea Sacra doctrina diuiditur per legem veterem, & nouam. Lex autem pertinet ad scientiam moralem, quæ est scientia practica: Ergo sacra doctrina est scientia practica.

Sed contra, omnis scientia practica est de reb. operabilibus ab homine, ut moralis de actibus hominum; & edificatiua de edificiis: sacra autem doctrina est principaliter de Deo, cuius magis homines sunt opera: non ergo est scientia practica, sed magis speculatiua.

Respondeo dicendum, quod sacra doctrina (ut dictum est) vna existens se extendit ad ea, quæ pertinent ad diuersas scientias philosophicas propter rationem formalem, quam in diuersis attendit: scilicet prout sunt diuino lumine cognoscibila: vnde licet in scientiis philosophicis alia sit speculatiua, & alia practica; Sacra alia

12.
De specifi-
catione po-
tentiarum ab
obiectis.

Ex obiecto
aliquo o-
sumenda est
vniuersa po-
tentiarum.

4.
Infra ar. 9.
c. Et 1. Pro-
p. 3. q. 1.

Text. 2. 1o
mo 3.

Art. pract.

tamē doctrina cōprehendit sub se vtramque, sicut & Deus eadem scientia se cognoscit, & ea, quæ facit. Magis tamen est speculativa quam practica: quia principalius agit de rebus diuinis quam de actibus humanis: de quibus agit secundum quod per eos ordinatur homo ad perfectā Dei cognitionem, in qua æterna beatitudo consistit.

Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Conclusio, & summa totius articuli est, *Sicut Dei scientia, quæ se, & alia cognoscit, simul est practica, & speculativa, sic etiam est Theologia nostra; præcipue tamen est speculativa; quia principalis de Deo, quam de aliis rebus tractat.*

DISPUTATIO VIII.

Vtrum Theologia nostra sit practica, an speculativa.

Sententia Scoti, cap. 1.

Dua alie opiniones, quas refert Durandus, cap. 2.

Quid sentierit Henricus, cap. 3.

Sententia Durandi, cap. 4.

Notationes pro verioris sententia explanatione, cap. 5.

Explicatio verioris sententia cap. 6.

CAPUT I.

Sententia Scoti.

Doctrina S. Thomæ in hoc articulo non tantum vera est, sed intellectus etiam facillima esset, nisi Caietanus, & recentiores aliqui nimia subtilitate obsecutionem reddidissent. Sed neque in hac re tanta opus esset concertatione, nisi reliqui Scholastici putantes questionem maioris esse momenti, tot, tamque varia docuissent. Cum quibus omnibus libenter disputationem prætermitterem, nisi hoc potius videretur effugium, quam studium vitandæ prolixitatis. Examinandum ergo est, vtrum hæc nostra Theologia sit practica, an speculativa. In qua questione de praxi, & speculatione obiter quoque disserendum est; ex his namque colligitur, quæ sit facultas practica, & speculativa: sed more solito opiniones aliorum præmittamus.

Prima autem sententia sit Scoti, qui q. 4. Prolog. §. ad questionem igitur respondeo, & §. Secundus articulus, duo docet: alterum est, Theologiam, ea etiam parte, qua circa Deum, & veritates necessarias versatur, in nobis quidem esse scientiam practicam: in Deo autem esse omnino speculativam. Alterum est, Theologiam ea parte, quæ versatur circa veritates contingentes, si sint opera nostra, in nobis quidem esse practicam, in Deo vero circa omnes veritates contingentes esse speculativam. Vtriusque assertionis præcipuum fundamentum, est definitio praxis, quam ipse tradit in ea questione §. Dico igitur primo, in hunc modum, *Praxis est actus alterius potentie, quam intellectus, naturaliter posteriori intellectione, natus etiam conformiter rationi recte, ad hoc, ut sit actus rectus.* Omnia verò explicatione, quam ipse Scotus prolixè adhibet; ex hac definitione colligit, praxim in vniuersum esse actum voluntatis elicitem, vel imperatum: hic enim solum naturaliter posterior est intellectu, & tanquam regulam respicit ipsam rationem.

Vasquez in 1. part. Tqm. 1.

Ex hoc principio probat Theologiam in nobis, tam quæ versatur circa Deum, quam illam, quæ versatur circa nostras operationes, esse practicam: quia habitus ille practicus est, cuius actus est verè practicus: huiusmodi est actus Theologiæ circa has omnes veritates: ergo habitus etiam erit practicus. Actum verò Theologiæ practicum esse probat: quia illa est cognitio practica, quæ est naturaliter prior, & suapte natura cōformis est: potest recte voluntati, quam dixit Scotus esse praxim. Illa enim est cognitio practica, quam consequitur praxis: talis autem est cognitio Theologica, etiam ipsius Dei secundum se: mouet enim affectum, vel circa ipsum Deum, vel circa alia obiecta virtutum, de quibus agit: qui affectus, etiam sine actu exteriori imperato, est praxis, ex definitione posita. Hac eadem ratione debet concedere Scotus, visionem claram Dei esse practicam, quia eam naturaliter consequitur amor cōformis rectæ rationi.

Probat deinde Theologiam in ipso Deo, quæ est scientia sui, & creaturarum, non esse practicam: quia licet eam sequatur dilectio, illa tamē non est regula rectæ voluntatis in Deo: eo quod voluntas Dei ex se, non ex ordine ad rationem rectitudinē habeat, ac proinde voluntas in Deo non erit praxis; quia non est natura sua cōformis rectæ rationi; sed ex se ipsa rectitudinem habet. Cum Scotus ex parte cōuenit Bassolis in q. 8. Prolog. 2. aliter enim Theologiam non solum ipsius Dei de seipso, sed etiam quam Beati habent de Deo per clarā ipsius visionem, non esse practicam; alia tamen ratione, quam Scotus id docet. De Theologia quidem, quam Deus habet de se, probat suam sententiam; quia ad rationem practicæ cognitionis necessarium est, ut moueat ad praxim ex affectu, qui præcedat circa finem: id autem non facit Theologia, quæ Deus, & Beati habent: quia illa prior est omni voluntate circa finem; ergo non est practica: Ex quo è contrario infert, Theologiam viatorum practicam esse.

Ceterum, quamuis questio potius de verbis, quam de re esse videatur; sententia, & modus loquendi Scoti non placet. Neque enim vnicuique licet pro libitu nomina rebus imponere, etiam si in re ipsa explicata nihil contineatur absurdum: praxis ergo, & practicum, illud debet ab omnibus appellari, quod Græci philosophi, præsertim Arist. vim ipsam Græcarum vocum optimè intelligentes, exprimere voluerunt; cum ergo intra probatum fuerit ex Arist. aliud dici praxim, aliud etiam practicum, quam appellauit Scotus, constabit etiam, absque fundamento Scotum ita fuisse locutum. Interim tamen addendum est id, quod etiam infra q. 14. a. 16. notabimus; videlicet nullius momenti esse rationem, propter quam ipse docuit, scientiam, quam Deus habet de seipso, aut de rebus, non esse practicam. Quod enim voluntas Dei non habeat, ut regulam primam, suam cognitionem, conuenit etiam cuique creatæ voluntati, ut ostendam 1. q. 19. ar. 3. Prima enim regula bonitatis, & malitiæ per consonantiam, vel dissonantiam, non est dictamen rationis, sed ipsamet natura rationalis; dictamen verò rationis est proxima regula proponens, & iudicans id, quod consonum, & dissonum est naturæ rationali; nihil autem obest, quo minus eodem modo in Deo ita esse dicamus; ergo si in nobis ea scientia, quæ mouet affectum ad dilectionem rectam, ex sententia

C 2

Scoti,

Ratio Scoti
pro priori
parte sua
sententia.

Ratio pro
altera parte.

Cum Scoto
ex parte
conuenit
Bassola.

Impugnatur
Scoti
sententia.

Scot.
Theologia
in nobis,
quo modo
practica sit
Secundum
Scotum, non
in Deo.

Quid sit
praxis secū
dum Scotū.